

Cesta za poznáním a záchranou endemické mateřídoušky ostrova Mallorca

Spolu s místními zahradníky nahlédly kurátorky do tajů pěstování endemických druhů. Zde přesazují semenáčky pivoňky *Paeonia cambessedesii*.

Fotografie k článku archiv BÚ

Kurátorky Průhonické botanické zahrady navštívily během své únorové týdenní stáže botanickou zahradu Jardí Botànic de Sóller v městečku Sóller ležícím na severozápadním pobřeží ostrova Mallorca ve Španělsku. Cílem jejich cesty bylo zdokonalení praktických dovedností, které později využijí při řešení aktuálních programů ochrany českých ohrožených druhů v naší botanické zahradě. Během krátké stáže se soustředily na ochranu endemických druhů Baleárských ostrovů.

Hledaly souvislosti a příklady dobré praxe pro aplikaci postupů *ex-situ* konzervace středomořských druhů a místních krajových odrůd ovoce a zeleniny, které by bylo možné použít na uchování českých ohrožených druhů v zahradě a při správě pomologického arboreta. Během exkurze v rezervaci Es Trenc, která se nachází na jižním pobřeží, studovaly praktickou ochranu květeny na původních lokalitách písčiny dun. Na samém začátku pobytu však kurátorky představily Průhonickou botanickou zahradu

Botanická zahrada v městečku Sóller

Botanická zahrada je pro veřejnost otevřená od roku 1992. Slouží jako centrum pro ochranu, výzkum a poznávání středomořské a zejména baleárské flóry. Přírodě Baleárských ostrovů je věnováno i *Museu Balear de Ciències Naturals*, muzeum přírodních věd, které sídlí v prostorách botanické zahrady. Zahrada vlastní také genovou banku semen endemických druhů. Expozice v zahradě jsou rozděleny do několika celků. Najdeme zde jak flóru Kanárských ostrovů, tak genofondový sad citrusů, užitkovou zahradu zaměřenou na lokální odrůdy ovoce a zeleniny (semena se prodávají u pokladny), ale také léčivé rostliny a okrasnou zahradu s expozicí kaktusů a sukulentů. Údržba sbírek endemických rostlin probíhá v režimu s minimálním použitím pesticidů, avšak ochrana rostlin před novými invazními škůdci (např. nosatec na datlové palmě) se bez razantních zákroků neobejde.

Významnou sbírkou zahrady jsou také ostatní středomořské rostliny. Díky kamenným zídkám a různým úrovním terénu získala tato část zahrady pozoruhodnou členitost.

Markéta Macháčková vystudovala obor okrasné zahradnictví na České zemědělské univerzitě v Praze. V Průhonické botanické zahradě pracuje od roku 2009 jako kurátorka genofondových sbírek. Specializuje se na denivky a sibiřské kosatce.

Okrasná zahrada je umístěna před budovou zvanou Institut Botànic, kde se nachází genová banka semen. Její dominantou je sbírka kaktusů a sukulentů.

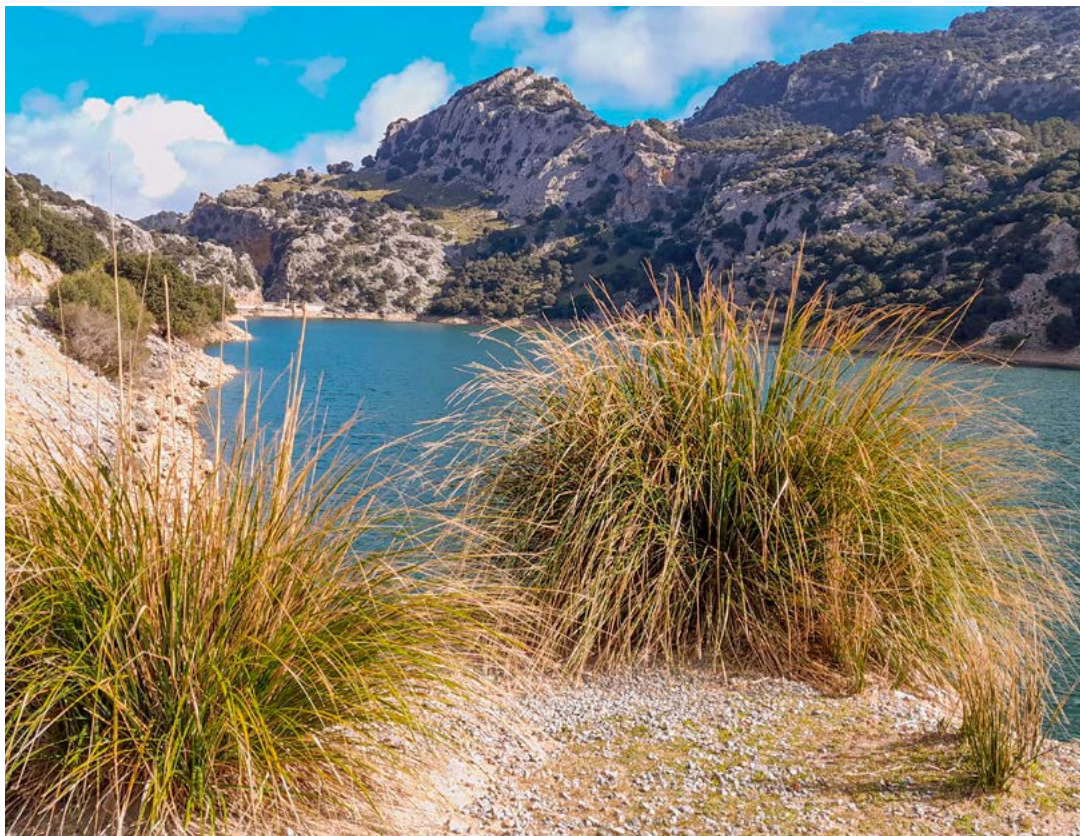
a její záchovné programy pro druhy kosatce bezlistého (*Iris aphylla*), kosatce nízkého (*I. pumila*) a sněženky podsněžníku (*Galanthus nivalis*).

A co by k tomu samy kurátorky dodaly? „Nahlédly jsme zblízka do *in-situ* konzervace a posílení populace mateřidoušky *Thymus herbariona* subsp. *bivalens*, na které spolupracují Botanická zahrada Sóller, Institut Balear de la Natura a odbor životního prostředí místní samosprávy. Na hoře Puig d'Alfàbia (1067 m n. m.) s mizející lokalitou těchto ohrožených rostlin jsme spolu se španělskými kolegy vysázeli třicet nových jedinců. Sazenice pocházely ze semen získaných z populace na této lokalitě. Během sázení jsme si povídali o tom, jak

omezení pastvy ovcí ve vyšších nadmořských výškách a s ním spojený ústup regulovaného vypalování mění vývoj horské květeny. Již několik dekád se na bývalých pastvinách invazně šíří tráva ampelodesma latnatá (*Ampelodesmos mauritanica*) a vytlačuje konkurenčně méně zdatné, subtilnější druhy, jako je právě endemická mateřidouška.“

Čas strávený se zahradníky v samotné Jardí Botànic de Sóller byl přínosný sám o sobě. „Naučily jsme se rozeznávat semenáčky endemických druhů od běžného plevelu a jejich následné uchovávání, množení a navrácení do cílových porostů zahrady. Byly jsme zasvěceny také do stratifikace semen, přesazování

Tráva ampelodesma latnatá (*Ampelodesmos mauritanica*) je robustní rostlina, která byla v minulosti pro účely pastvy zmlazována kontrolovaným žářením. Dnes vytlačuje konkurenčně méně zdatné druhy.

Ikonicou rostlinou a symbolem Jardí Botànic de Sóller jsou datlové palmy. Spolu s výhledem na pohoří Serra Tramuntana vytváří strhující panorama zahrady.

Zuzana Caspers vystudovala obor okrasné zahradnictví na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre. V Průhonické botanické zahradě pracuje od roku 2007 jako kurátorka genofondových sbírek. Specializuje se na kosatce.

a pěstování endemických druhů na konkrétním případě kriticky ohrožené a evropsky chráněné pivoňky *Paeonia cambessedesii*.“

„Získání nových poznatků o *ex-situ* konzervaci středomořských rostlin pro nás bylo velmi přínosné nejen z hlediska provozních, ale i vzdělávacích. Inspirovalo nás to k rozšíření základny pěstovaných ohrožených

druhů a budoucímu posílení záchranných programů české květeny, na kterých botanická zahrada spolupracuje s Uníí botanických zahrad ČR a Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR. A navíc získání osobních kontaktů s odborníky v oboru je vždy velice přínosné,“ dodávají kurátorky Průhonické botanické zahrady. ■

V rámci posílení populace mateřídoušky *Thymus herba-barona* subsp. *bivalens* vystoupaly kurátorky na horu Puig d'Alfàbia.

Výzkumný pobyt se uskutečnil v rámci projektu *Botanický ústav: příležitosti pro rozvoj kariéry a získávání talentů reg. číslo CZ.02.2.69 /o.o/o.0/18_054/0014676*.

Místní endemická kopřiva *Urtica atrovirens* subsp. *bianorii* je velmi atraktivní rostlinou. Podráždění pokožky je citelnější než při podráždění naší kopřivou.

Ing. Markéta Macháčková,

Ing. Zuzana Caspers & RNDr. Pavel Sekerka

Oddělení Botanické zahrady a genofondových sbírek, Správa Průhonického parku, Botanický ústav AV ČR, Průhonice

marketa.machackova@ibot.cas.cz,

zuzana.caspers@ibot.cas.cz,

pavel.sekerka@ibot.cas.cz

Pavel Sekerka vystudoval fyziologii rostlin na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 2010 je vedoucí Průhonické botanické zahrady na Chotobuzi. Je spoluvůrcem informačního systému genetických zdrojů botanických zahrad ČR florius.cz a prezidentem Unie botanických zahrad ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

